

ЗАКОН О СТРУЧНИМ ИСПИТИМА

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет закона

Члан 1.

Овим законом уређују се јединствени стандарди, критеријуми и мерила за увођење и спровођење стручних испита.

II. СТРУЧНИ ИСПИТИ

Појам стручног испита

Члан 2.

Под стручним испитима, у смислу овог закона, подразумевају се испити потребни за вршење одређених послова, односно за рад на одређеним пословима, испити за дозволу за рад у државном органу, органу аутономне покрајине, органу јединице локалне самоуправе и другим органима, организацијама и установама која врше јавна овлашћења и испити који су услов за обављање других делатности утврђених посебним законом, односно прописом, а које спроводе државни органи и имаоци јавних овлашћења (у даљем тексту: стручни испит).

Врсте стручних испита

Члан 3.

Стручни испити могу бити општи стручни испит и посебни стручни испити.

Општи стручни испит је државни стручни испит, који се полаже за вршење одређених послова, односно за рад на одређеним пословима у државном органу, органу аутономне покрајине, органу јединице локалне самоуправе и другим органима, организацијама и установама која врше јавна овлашћења.

Посебан стручни испит је испит потребан за радна места са посебним дужностима и овлашћењима у државном органу, органу аутономне покрајине, органу јединице локалне самоуправе и другим органима, организацијама и установама која врше јавна овлашћења и испит који је услов за обављање друге делатности утврђене посебним законом, односно прописом.

Однос општег и посебних стручних испита

Члан 4.

Посебан стручни испит мора одражавати сврху због које се уводи и не може да садржи области које су обухваћене државним стручним испитом.

Изузетно, уз претходну сагласност министарства надлежног за систем државне управе (у даљем тексту: Министарство), посебан стручни испит може да обухвати област која је утврђена државним стручним испитом, ако садржај те области у програму посебног стручног испита у потпуности или претежно не одговара програму државног стручног испита.

Уређење стручних испита

Члан 5.

Државни стручни испит се уређује законом који утврђује права и дужности државних службеника.

Изузетно, законима који уређују права и дужности из радног односа запослених у органу аутономне покрајине, органу јединице локалне самоуправе и другим органима, организацијама и установама која врше јавна овлашћења уређује се ко има обавезу полагања државног стручног испита, рок за полагање државног стручног испита и ко подноси захтев за полагање државног стручног испита.

Посебан стручни испит се уређује законом у области државне управе на коју се посебан стручни испит односи.

Обавезни елементи уређења стручних испита

Члан 6.

Законима из члана 5. ст. 1. и 3. овог закона обавезно се утврђује: назив стручног испита, сврха стручног испита, орган државне управе у чијој надлежности су послови стручног испита, поверавање одређених послова стручног испита и ималац јавних овлашћења, ко има обавезу полагања стручног испита, изузеци од полагања стручног испита, рок за полагање стручног испита, ко подноси захтев за полагање стручног испита, орган који одлучује о захтеву за полагање стручног испита, право на правну заштиту и назив тела које спроводи стручни испит.

Друга питања од значаја за уређење стручног испита

Члан 7.

Области које чине садржину испитних предмета стручног испита, програм стручног испита, начин рада тела за спровођење стручног испита и лица која учествују у организацији и спровођењу стручног испита, начин полагања стручног испита и друга питања од значаја за стручни испит утврђен законима из члана 5. ст. 1. и 3. овог закона, ближе уређује руководилац органа државне управе, односно другог државног органа у чијој надлежности су послови стручног испита (у даљем тексту: руководилац државног органа у чијој надлежности су послови стручног испита).

Поверавање послова стручног испита

Члан 8.

Одређени послови стручног испита се могу законом поверити аутономним покрајинама, установама, јавним агенцијама и другим организацијама (у даљем тексту: имаоци јавних овлашћења).

III. ОБЛАСТИ СТРУЧНОГ ИСПИТА

Обухват стручног испита

Члан 9.

Стручни испит се састоји од области које су повезано питање са сврхом његовог увођења.

Свака од области стручног испита чини испитни предмет.

Програм стручног испита

Члан 10.

Програмом стручног испита утврђује се садржина испитних предмета.

Програм стручног испита, осим садржине испитних предмета, обухвата правне изворе и списак литературе за испитне предмете који га чине.

IV. СПРОВОЂЕЊЕ СТРУЧНОГ ИСПИТА

Тело за спровођење стручног испита

Члан 11.

Стручни испит спроводи испитна комисија.

Посебним законом се може уредити и друкчији назив тела које спроводи стручни испит.

Образовање испитне комисије

Члан 12.

Испитну комисију решењем образује руководилац државног органа у чијој надлежности су послови стручног испита, односно ималац јавних овлашћења, на временски период од четири године.

Решење из става 1. овог члана обавезно садржи изреку и образложење.

Решење из става 1. овог члана са изреком објављује се у службеном гласилу Републике Србије.

Састав испитне комисије

Члан 13.

Испитна комисија има онолики број чланова колико има испитних предмета обухваћених програмом стручног испита.

Испитна комисија има председника, који може имати заменика.

Председник, заменик председника и чланови испитне комисије морају имати високо образовање у образовно-научном или образовно-уметничком пољу одговарајућем областима које чине стручни испит стечено на основним академским студијама у обиму од најмање 240 ЕСПБ бодова, мастер академским студијама, специјалистичким академским студијама, специјалистичким струковним студијама, односно на основним студијама у трајању од најмање четири године или специјалистичким студијама на факултету, најмање девет година радног искуства у струци и стручно-професионални допринос областима које чине програм стручног испита.

Руководилац државног органа у чијој надлежности су послови стручног испита ближе уређује критеријуме који одређују стручно-професионални допринос областима које чине програм стручног испита, додатне услове за одређивање у испитну комисију и начин рада испитне комисије.

Секретар испитне комисије

Члан 14.

Испитна комисија има секретара, који обавља стручне и административне послове за потребе испитне комисије.

Секретар испитне комисије има заменика.

Секретар и заменик секретара одређују се из реда запослених у државном органу у чијој надлежности су послови стручног испита, односно запослени код имаоца јавних овлашћења на пословима стручног испита и мора имати стечено високо образовање из научне области правне науке на основним академским студијама у обиму од најмање 240 ЕСПБ бодова, мастер академским студијама, специјалистичким академским студијама, специјалистичким струковним студијама, односно на основним студијама у трајању од најмање четири године или специјалистичким студијама на факултету и најмање пет година радног искуства у струци.

Решењем из члана 12. овог закона одређују се секретар и заменик секретара испитне комисије.

Испитивачи

члан 15.

У спровођењу стручног испита учествују испитивачи.

За сваки испитни предмет одређује се по правилу, два испитивача.

Испитивач мора имати високо образовање у образовно-научном или образовно-уметничком пољу одговарајућем областима које чине стручни испит стечено на основним академским студијама у обиму од најмање 240 ЕСПБ бодова, мастер академским студијама, специјалистичким академским студијама, специјалистичким струковним студијама, односно на основним студијама у трајању од најмање четири године или специјалистичким студијама на факултету, најмање седам година радног искуства у струци и стручно-професионални допринос области за коју се одређује за испитивача.

Руководилац државног органа у чијој надлежности су послови стручног испита ближе уређује критеријуме који одређују стручно-професионални допринос областима које чине програм стручног испита, додатне услове за одређивање и начин рада испитивача.

Председник, заменик председника и чланови испитне комисије одређују се истовремено и за испитиваче на појединим испитним предметима.

Решењем из члана 12. овог закона одређују се испитивачи за поједине испитне предмете.

V. ЕВИДЕНЦИЈА О ПОЛОЖЕНОМ СТРУЧНОМ ИСПИТУ

Надлежност за вођење Евиденције

Члан 16.

Евиденцију о положеном стручном испиту (у даљем тексту: Евиденција), као јединствену електронску базу података о свим лицима која су положила стручни испит, води државни орган у чијој надлежности су послови стручног испита, односно ималац јавних овлашћења у складу са законом.

Подаци који се уписују у Евиденцију

Члан 17.

У Евиденцију се обавезно уписује:

- 1) име и презиме лица које је положило стручни испит;
- 2) дан, месец и годину, место и општину, односно град рођења, а ако је лице рођено у иностранству и назив државе рођења;

- 3) јединствени матични број грађана;
- 4) назив високошколске установе, врста стеченог образовања и стручни назив, односно назив завршене средње школе и образовни профил;
- 5) назив државног органа, имаоца јавних овлашћења, односно другог послодавца код кога је лице које је положило стручни испит запослено;
- 6) број и датум решења којим је одобрено полагање стручног испита;
- 7) датум полагања стручног испита;
- 8) програм по коме је лице положило стручни испит;
- 9) подаци о оствареном општем успеху на стручном испиту;
- 10) број и датум издатог уверења о положеном стручном испиту.

VI. УВЕРЕЊЕ О ПОЛОЖЕНОМ СТРУЧНОМ ИСПИТУ

Надлежност за издавање Уверења

Члан 18.

Уверење (сертификат, потврду) о положеном стручном испиту (у даљем тексту: Уверење) издаје државни орган у чијој надлежности су послови стручног испита, односно имаоца јавних овлашћења, на основу података уписаних у Евиденцију.

Уверење у форми електронског документа је саставни део Евиденције.

Садржај Уверења

Члан 19.

Уверење обавезно садржи податке који се односе на:

- 1) име и презиме лица које је положило стручни испит;
- 2) дан, месец и годину, место и општину, односно град рођења, а ако је лице рођено у иностранству и назив државе рођења;
- 3) јединствени матични број грађана;
- 4) назив високошколске установе, ниво и врста стеченог образовања и стручни назив, односно назив завршене средње школе и образовни профил;
- 5) назив стручног испита;
- 6) програм по коме је лице положило стручни испит, ако је овај податак релевантан за утврђивање врсте испита које је лице положило;
- 7) датум полагања стручног испита;
- 8) податак о оствареном општем успеху на стручном испиту.

Образац уверења из става 1. овог члана прописује руководилац државног органа у чијој надлежности су послови стручног испита.

Обрасце уверења из става 1. овог члана технички израђује и штампа Народна банка Србије – Завод за израду новчаница и кованог новца – Топчидер, на заштићеној хартији, са елементима заштите који се утврђују прописом из става 3. овог члана.

VII. ПРИПРЕМА ЗА ПОЛАГАЊЕ СТРУЧНОГ ИСПИТА

Програм обуке

Члан 20.

Припрема за полагање стручног испита спроводи се похађањем програма обуке, пре полагања стручног испита, у складу са законима из члана 5. овог закона.

Литература за припрему за полагање стручног испита

Члан 21.

Државни орган у чијој надлежности су послови стручног испита може да припрема и издаје публикације за припрему за полагање стручног испита.

Публикација из става 1. овог члана објављује се на интернет презентацији органа.

VIII. ТРОШКОВИ ПОЛАГАЊА СТРУЧНОГ ИСПИТА

Трошкови стручног испита

Члан 22.

Висина трошкова полагања стручног испита утврђује се законом којим се уређују републичке административне таксе, у складу са методологијом и начином утврђивања трошкова пружања јавне услуге.

Накнада за рад

Члан 23.

Председнику, заменику председника, члановима испитне комисије, секретару и заменику секретара испитне комисије и испитивачима припада накнада за рад.

Критеријуме и мерила за утврђивање висине накнаде за лица из става 1. овог члана прописује Влада.

Висину накнаде из става 2. овог члана решењем утврђује руководиоца државног органа у чијој надлежности су послови стручног испита.

IX. УСЛУГЕ ЕЛЕКТРОНСКЕ УПРАВЕ У СТРУЧНИМ ИСПИТИМА

Електронско управно поступање и електронске услуге у стручним испитима

Члан 24.

Орган надлежан за пројектовање, усклађивање, развој и функционисање система електронске управе, у сарадњи са државним органом у чијој надлежности су послови стручног испита, односно ималац јавних овлашћења успоставља софтверско решење које на једном месту омогућава електронско управно поступање, односно поступање у управним стварима стручног испита електронским путем.

Софтверско решење из става 1. овог члана обухвата и електронске процедуре које се односе на рад испитне комисије и испитивача.

X. РЕГИСТАР СТРУЧНИХ ИСПИТА

Централна база података о стручним испитима

Члан 25.

Регистар стручних испита (у даљем тексту: Регистар) је централизована база података о стручним испитима из члана 3. овог закона.

Надлежност за успостављање и управљање Регистром

Члан 26.

Регистар успоставља и њиме управља Министарство.

Управљање Регистром подразумева послове спровођења контроле уписа података и промене података у Регистар.

Начин вођења Регистра

Члан 27.

Регистар се води као јединствена електронска база података.

Друга питања од значаја за вођење и контролу података, односно промене података уписаних у Регистар ближе уређује министар надлежан за систем државне управе (у даљем тексту: министар).

Подаци који се уписују у Регистар

Члан 28.

У Регистар се уписују подаци о стручном испиту и промене тих података, и то:

- 1) назив стручног испита;
- 2) правни основ на основу кога је стручни испит уведен;
- 3) датум почетка примене прописа којим је стручни испит уведен, односно на основу кога се спроводи;
- 4) да ли је закон на основу кога је стручни испит уведен усклађен са овим законом;
- 5) да ли је донет подзаконски пропис који ближе утврђује друга питања од значаја за уређење стручног испита;
- 6) орган државне управе у чијој надлежности су послови стручног испита;
- 7) области, односно испитни предмети које обухвата стручни испит;
- 8) назив тела за спровођење стручног испита;
- 9) да ли су послови стручног испита поверени имаоцу јавних овлашћења;
- 10) ималац јавних овлашћења коме су поверени послови стручног испита;
- 11) послови стручног испита који су поверени имаоцу јавних овлашћења;
- 12) ко има обавезу полагања стручног испита;
- 13) правни основ за полагање стручног испита;
- 14) јавне исправе на основу којих се одлучује о захтеву за полагање стручног испита;
- 15) висина трошкова стручног испита;
- 16) да ли је успостављено електронско поступање и електронске услуге у стручном испиту;
- 17) правни основ и датум укидања стручног испита.

Коришћење и заштита података из Регистра

Члан 29.

Коришћење и заштита података уписаних у Регистар врши се у складу са законом који уређује електронску управу.

Упис података у Регистар

Члан 30.

Државни орган, односно ималац јавних овлашћења у обавези је да у Регистар упише податке из члана 28. овог закона, најкасније у року од 30 дана од дана истека рока из члана 39. овог закона, односно до дана ступања на снагу закона којим се уводи стручни испит.

Државни орган, односно ималац јавних овлашћења у обавези је да у Регистар упише промену података из члана 28. овог закона, најкасније наредног дана од дана настале промене.

Државни орган, односно ималац јавних овлашћења је дужан да врши проверу унетих података и да потврђује исправност података уписаних у Регистар, и да о томе обавештава Министарство.

Контрола података уписаних у Регистар

Члан 31.

Контрола података, односно промене података уписаних у Регистар врши Министарство.

Контрола података, односно промене података уписаних у Регистар обухвата проверу потпуности, ажурности и тачности тих података.

Овлашћена службена лица за упис и контролу података у Регистру

Члан 32.

Руководилац државног органа у чијој надлежности су послови стручног испита, односно имаоца јавних овлашћења решењем одређује:

1) овлашћено службено лице које врши упис података и промене података у Регистар у складу са чланом 28. и 30. овог закона;

2) администратора органа који врши проверу унетих података и потврђује исправност података уписаних у Регистар у складу са чланом 28. и 30. овог закона.

Министар решењем одређује једно или више службених лица за контролу уписаних података, односно промена података у Регистар.

XI. НАДЗОР

Члан 33.

Надзор над спровођењем овог закона врши Министарство, преко управне инспекције.

XII. КАЗНЕНЕ ОДРДБЕ

Прекршај овлашћеног службеног лица и администратора органа

Члан 34.

Новчаном казном од 5.000 до 150.000 динара казниће се за прекршај физичко лице:

1) овлашћено службено лице које не упише податке и промене у Регистар (члан 32. став 1 тачка 1);

2) администратор органа који не врши проверу унетих података и не потврђује исправност података уписаних у Регистар, односно о томе не обавести Министарство (члан 32. став 1. тачка 2);

3) службено лице одређено решењем Министра које не врши контролу уписаних података односно промена у Регистру (члан 32. став 2).

Члан 35.

Новчаном казном од 5.000 до 150.000 динара казниће се за прекршај одговорно лице у државном органу односно у имаоцу јавних овлашћења:

1) ако у Регистар не упише податке из члана 28. овог закона, најкасније у року од 30 дана од дана истека рока из члана 39. овог закона, односно до дана ступања на снагу закона којим се уводи стручни испит;

2) у Регистар не упише промену података из члана 28. овог закона, најкасније наредног дана од дана настале промене;

3) ако не врши проверу унетих података и не потврђује исправност података уписаних у Регистар, односно о томе не обавештава Министарство.

ХИИ. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Обавеза усклађивања прописа

Члан 36.

Закони из члана 5. овог закона ускладиће се са одредбама овог закона до 1. јануара 2028. године.

У року од шест месеци од дана ступања на снагу закона из став 1. овог члана, руководилац државног органа у чијој надлежности су послови стручног испита, доноси прописе за извршавање овог закона.

Однос општег и посебних стручних испита до усклађивања посебних закона

Члан 37.

Лице које је положило државни стручни испит по програму који је садржао испитни предмет који је обухваћен посебним стручним испитом полаже само преостале испитне предмете утврђене у програму посебног стручног испита.

Рок за доношење подзаконског прописа

Члан 38.

Влада доноси прописе за извршавање овог закона у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона.

Министар доноси прописе за извршавање овог закона у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона.

Рок за успостављање Регистра стручних испита

Члан 39.

Министарство је дужно да успостави Регистар у року од 18 месеци од дана ступања на снагу овог закона.

Рок за израду софтверског решења

Члан 40.

Софтверско решење из члана 24. овог закона надлежни орган израдиће у року од 36 месеци од дана ступања на снагу овог закона.

Ступање на снагу

Члан 41.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. УСТАВНИ, ОДНОСНО ПРАВНИ ОСНОВ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Уставни основ за доношење Закона о стручним испитима садржан је у одредби члана 97. став 1. тачка 16. Устава Републике Србије („Службени гласник РС”, број 98/06, 115/21 и 16/22), којом је утврђено да Република Србија у оквиру својих надлежности, уређује организацију, надлежности и рад републичких органа, као и у одредби члана 99. став 1. тачка 7. Устава, којом се уређује да Народна скупштина доноси законе и друге опште акте из надлежности Републике Србије.

II. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Област управљања људским ресурсима у свим до сада донетим стратегијама реформе државне управе, односно јавне управе заузима једно од централних места у укупним реформским процесима, како би се обезбедили услови за континуирану изградњу компетентне и стабилне кадровске структуре у јавној управи, која је један од важних критеријума за оцену спремности Републике Србије да постане чланица Европске уније.

У овом процесу посебно место дато је стручном усавршавању и стручном оспособљавању, због чега је Стратегијом реформе јавне управе у Републици Србији за период од 2021. до 2030. године („Службени гласник РС”, бр. 42/21 и 9/22), у оквиру области Управљање људским ресурсима, утврђен Посебан циљ 4. Развијен и имплементиран функционалан и иновативан систем стручног усавршавања и стручних испита у јавној управи заснован на анализи потреба за унапређењем компетенција, односно знања, вештина и способности запослених у јавној управи, чијим су мерама и активностима наглашени аспекти који треба да допринесу остваривању утврђених реформских циљева у овој области.

Између осталог, наведеним посебним циљем, први пут, у реформски процес укључена је област стручних испита, који су од њиховог увођења имали и задржали стабилно место незаобилазног услова за рад у државним органима, органима аутономних покрајина, органима јединица локалне самоуправе (у даљем тексту: државни и други органи) и код ималаца јавних овлашћења, али и на пословима изван овог система.

С тим у вези, потребно је нагласити да област стручних испита у нашем правном систему има традицију дужу од једног века, започету фрагменталним праксама из 19. века, преко нормативног увођења испита за чиновничку службу 1931. године, до данашњег система који се базира на основама успостављеним шездесетих година прошлог века.

У међувремену, стручни испити су се развили у инструмент управљања људским ресурсима који има функцију верификације знања неопходних за самосталан рад у струци, завршна су фаза у процесу стручног оспособљавања, услов су за заснивање радног односа или рад на одређеним послова, а у прописаним случајевима и за напредовање у више звање, те се могу посматрати као регулаторни механизам који обезбеђује кадровску оспособљеност, стандардизацију знања и уједначавање квалитета рада запослених у државним и другим органима и код ималаца јавних овлашћења.

Међутим, изостанак јединственог нормативног уређења стандарда за увођење и функционисање стручних испита у систему државне управе, условио је непланско и нецеловито регулисање ове области, које налазимо, по правилу, у значајном броју материјалних закона у управним областима којима стручни испит припада, као и у подзаконским прописима донетим на основу ових закона.

Имајућу у виду да до сада није успостављен регистар свих стручних испита, са циљем њиховог идентификовања, прикупљени су подаци од надлежних органа, према којима у систему државне управе постоји 105 стручних испита – државни стручни испит, 19 посебних стручних испита у смислу Закона о државним службеницима, 71 други стручни испит и 14 испита за дозволу за рад, од којих 74 организују и спроводе органи државне управе и 31 који организују и спроводе имаоци јавних овлашћења.

Иако се ови стручни испити заснивају на истим или сличним елементима, њихово увођење и функционисање је секторско, без структуре која има системски карактер, будући да није засновано на јединственим стандардима, критеријумима и мерилима. Овакво стање за последицу има непотпуна и/или недовољно прецизна законска решења, због чега се питања која по својој природи представљају суштинске елементе правног режима стручних испита често уређују подзаконским прописом.

С тим у вези, потребно је указати да у нашем правном систему није јединствено прецизирани: појам стручног испита, врсте стручних испита и њихов међусобни однос, обавезни елементи стручних испита, начин уређења специфичности сваког од њих, кључне компоненте и логичка структура стручног испита, структурисана организација и спровођење стручног испита, систематизоване процедуре евидентирања и верификације стручних испита, као и финансијски аспекти полагања стручних испита. Такође, одређена питања значајна за ову област до сада никада нису била уређена, попут, успостављања системске надзорне функције, интеграције електронских стандарда у област стручних испита или институционализације припремног процеса за полагање испита и његово повезивање са системом стручног усавршавања у јавној управи.

У том смислу, ради превазилажења затеченог стања, потребно је приступити јединственом прописивању минимума једнствених стандарда, критеријума и мерила, односно општих правила за све стручне испите – доношењем *lex generalis* у овој области, а затим, уважавајући специфичности сваког од њих и усклађивање посебних закона у одређеним управним областима који садрже уређење појединачних стручних испита са основним Законом о стручним испитима.

Крајњи циљ ове реформе, која би након регулаторне функције, требала да обезбеди организациону и дигиталну трансформацију области стручних испита, јесте да се уведе ред и обезбеди већа правна сигурност како за систем коме су стручни испити намењени, тако и за лица која имају обавезу полагања тих испита.

III. ОБЈАШЊЕЊЕ ОСНОВНИХ ПРАВНИХ ИНСТИТУТА И ПОЈЕДИНАЧНИХ РЕШЕЊА

Основне одредбе (члан 1)

Уводном одредбом се уређује област односа који се регулише, а то су јединствени стандарди, критеријуми и мерила за увођење и спровођење стручних испита.

У односу на предмет уређења, овај закон има одлике организационог прописа, док су материјални елементи стручних испита предмет уређења прописа у одређеној управној области у којој се стручни испит уводи, у складу са овим законом.

Стручни испити (чл. 2-8)

Сам појам стручног испита дефинисан је с једне стране, у складу са стратешким правцима и потребама унапређења и остваривања циљева реформе у овој области, а с друге стране уважавањем основних теоријских елемената те појаве у праву.

При томе, прецизирање појма стручног испита има за циљ да обезбеди јединствено разумевање института стручног испита у систему државне управе и отклони постојеће недоумице у погледу његове правне природе и сврхе. У том смислу, под стручним испитом, у смислу овог закона, подразумевају се испити потребни за вршење одређених послова, односно за рад на одређеним пословима, испити за дозволу за рад у државном органу, органу аутономне покрајине, органу јединице локалне самоуправе и другим органима, организацијама и установама која врше јавна овлашћења и испити који су услов за обављање других делатности утврђених посебним законом, односно прописом, а које спроводе државни органи и имаоци јавних овлашћења.

Уређење врста стручних испита обезбеђује систематизацију у овој области, као и јасно разграничење између општег стручног испита који се односе на систем у целини и посебних испита који се односе на специфичне управне области.

С тим у вези, прописује се да посебан стручни испит мора одражавати сврху због које се уводи и не може да садржи области које су обухваћене државним стручним испитом, као општим стручним испитом. Узимајући у обзир целину правног система, оставља се могућност да изузетно, уз претходну сагласност министарства надлежног за систем државне управе, посебан стручни испит може да обухвати област која је утврђена државним стручним испитом, ако садржај те области у програму посебног стручног испита у потпуности или претежно не одговара програму државног стручног испита.

На овај начин остварује се функција посебног стручног испита који треба да обезбеди стицање специјализованих знања неопходних за обављање послова у конкретној области рада. Такође, доприноси не само сврсисходности обухвата програма стручног испита, већ и да се не врши мултиплицирана провера знања на истим основама која не остварују сврху стручног испита, затим смањују се трошкови полагања стручног испита за надлежни орган и лица која имају обавезу полагања или су заинтересована за полагање стручног испита и друго.

У односу на врсте стручних испита, даље се прописује њихово уређење и обавезни елементи уређења, као полазна основа за стандардизацију стручних испита. Према предложеним решењима, стручни испит се уводи законом у припадајућој управној области и обавезно мора да уреди назив стручног испита, сврху стручног испита, орган државне управе у чијој надлежности су послови стручног испита, поверавање одређених послова стручног испита и ималац јавних овлашћења, ко има обавезу полагања стручног испита, изузеци од полагања стручног испита, рок за полагање стручног испита, ко подноси захтев за полагање стручног испита, орган који одлучује о захтеву за полагање стручног испита, право на правну заштиту и назив тела које спроводи стручни испит, водећи рачуна о усклађености са одредбама овог закона.

Такође, прописује се овлашћење да се одређена техничка и организациона питања ближе уреде подзаконским прописом, у складу са овим законом. У том смислу, области које чине садржину испитних предмета стручног испита, програм стручног испита, начин рада тела за спровођење стручног испита и лица која учествују у организацији и спровођењу стручног испита, начин полагања стручног испита и друга питања од значаја за стручни испит, делегирана су подзаконском нормирању.

Области стручног испита (чл. 9-10)

У складу са сврхом због које се уводи стручни испит, дефинишу се критеријуми за одређивање његовог обухвата, односно прописује да се стручни испит састоји од области које су повезано питање са сврхом његовог увођења, те да свака од области стручног испита чини испитни предмет, док се садржина испитних предмета уређује програмом стручног испита, који поред наведеног, обухвата правне изворе и списак литературе за испитне предмете који га чине.

Будући да се на стручном испиту, између осталог, проверава познавање важећих прописа којима су уређене области из испитних предмета, стандардизација у овом сегменту омогућава континуирано усклађивање програма стручног испита са изменама прописа и развојем праксе, чиме се обезбеђује да њихова садржина остане усклађена и функционално повезана са реалним потребама система.

Спровођење стручног испита (чл. 11-16)

У систему стручних испита једно од најзначајнијих места имају тела за њихово спровођење. Њихова функција захтева стручност, компетентност, искуство, непристрасност и одговорност и од пресудног су утицаја на законитост, сврсисходност и легитимитет целокупног процеса провере и верификације знања лица која полажу стручне испите.

Стога је за остваривање ових циљева потребно уредити најважније опште (обавезујуће) критеријуме за образовање тела за спровођење стручних испита, стандардизовати њихов назив, прописати састав тела, услове за именовање у чланство овог тела, за секретара, односно заменика секретара тела и испитивача.

У односу на досадашње одсуство јасно прописаних и уједначених критеријума, овај закон утврђује да стручни испит спроводи испитна комисија, али се посебним законом може уредити и другачији назив тела које спроводи стручни испит (испитни одбор и сл). Испитну комисију решењем образује руководиоца државног органа у чијој надлежности су послови стручног испита, односно ималац јавних овлашћења, на временски период од четири године, а ради обезбеђивања јавности рада надлежних органа у овом сегменту деловања, прописује се да се изрека решења објављује се у службеном гласилу Републике Србије.

Испитна комисија може имати онолики број чланова колико има испитних предмета обухваћених програмом стручног испита, а има председника, који може имати заменика.

Председник, заменик председника и чланови испитне комисије морају имати одговарајуће квалификације (високо образовање у образовно-научном или образовно-уметничком пољу одговарајућем областима које чине стручни испит стечено на основним академским студијама у обиму од најмање 240 ЕСПБ бодова, мастер академским

студијама, специјалистичким академским студијама, специјалистичким струковним студијама, односно на основним студијама у трајању од најмање четири године или специјалистичким студијама на факултету), радно искуство у струци (најмање девет година) и стручно-професионални допринос областима које чине програм стручног испита, чије критеријуме, као и додатне услове за одређивање у испитну комисију ближе одређује руководилац државног органа у чијој надлежности су послови стручног испита, у складу са овим законом и специфичностима програма и испитних предмета конкретног стручног испита.

Полазећи од тога се председник, заменик председника и чланови испитне комисије одређују истовремено и за испитиваче на појединим испитним предметима, исти критеријуми су примењени и на испитиваче.

Испитна комисија има секретара, који обавља стручне послове за потребе испитне комисије, а он може имати заменика. Када су у питању критеријуми, секретар и заменик секретара одређују се из реда запослених у државном органу у чијој надлежности су послови стручног испита, односно запослени код имаоца јавних овлашћења на пословима стручног испита и морају имати одговарајуће квалификације (стечено високо образовање из научне области правне науке на основним академским студијама у обиму од најмање 240 ЕСПБ бодова, мастер академским студијама, специјалистичким академским студијама, специјалистичким струковним студијама, односно на основним студијама у трајању од најмање четири године или специјалистичким студијама на факултету) и најмање пет година радног искуства у струци.

Евиденција о положеном стручном испиту (чл. 17-18)

У складу са интенцијом стандардизације у области стручних испита, Закон уређује вођење евиденције о положеном стручном испиту, као организован и уређен скуп међусобно повезаних структурираних података, који су такође, утврђени овим законом.

Вођење ове службене евиденције у складу са прописаним јединственим стандардима обезбедиће правну сигурност и тачност, конзистентност и веродостојност података које иста садржи.

Истовремено, овако уређени подаци омогућиће друге аспекте који могу имати позитиван утицај на развој ове области, као што су праћење успешности кандидата у контексту повезивања стручних испита са стручним усавршавањем или увођење статистичке и аналитичке основе за унапређење поступака у стручним испитима.

Уверење о положеном стручном испиту (чл. 19-20)

Тренутно постоји неуједначена пракса у уређењу питања која се односе на уверења о положеном стручном испиту, као јавне исправе којом се верификује положен испит и та чињеница доказује у правном промету, будући да су поједини или сви елементи који га чине уређени подзаконским прописима или интерним правилима органа, често и они подаци који се не могу прописивати прописима ниже правне снаге.

С тим у вези, Закон утврђује да уверење о положеном испиту садржи најважније податке уписане у евиденцију о положеном испиту, на основу којих се доказује положен стручни испит.

Такође, Закон прописује овлашћење за прописивање обрасца уверења о положеном стручном испиту и наглашава елементе у вези са техничком израдом и штампом обрасца, као неопходног услова заштите од сваког вида злоупотребе.

Припрема за полагање стручног испита (чл. 21-22)

Закон уводи јасну вези и успоставља однос између стручних испита и стручног усавршавања, стављајући изграђен систем стручног усавршавања у функцију подршке лицима која имају обавезу полагања или су заинтересована за полагање стручног испита, да се релевантно припреме за успешно полагање стручног испита.

Уз то, даје се могућност државном органу у чијој надлежности су послови стручног испита да може да припрема и издаје публикације за припрему за полагање стручног испита и учини их јавно доступним свим заинтересованим лицима.

Подршка кандидатима у савладавању програма стручних испита – кроз обуке и публикације за припрему за полагање стручног испита, имаће директан утицај на успешност кандидата на испиту и њихову компетентност да са више успеха одговоре потребама система у коме раде, па самим тим и на јачање капацитета органа за ефективно и ефикасно вршење својих надлежности.

Трошкови полагања стручног испита (чл. 23-24)

Полазећи од анализе финансијских ефеката, предложена законска решења трошкова стручног испита и накнада за рад имају за циљ да на јединственим основама уреде овај сегмент рада у стручним испитима са целином система јавних прихода и јавних расхода.

Предвиђа се да се висина трошкова полагања стручног испита утврђује законом којим се уређују републичке административне таксе, у складу са јединственом методологијом утврђивања трошкова пружања јавне услуге, која се заснива на принципу стварних трошкова и обавези приказивања свих трошкова надлежног државног органа или имаоца јавних овлашћења за пружену јавну услугу. На тај начин обезбеђује се утврђивање реалних трошкова организовања и спровођења испита, као и њихово редовно усклађивање применом индекса потрошачких цена и отклања постојећа неуједначеност у врсти прихода који се остварује за исту намену (таксе, накнаде).

У делу који се односи на накнаде за рад лица која учествују у организацији и спровођењу стручних испита, предложена решења не стварају нове расходе у односу на постојеће, већ имају за циљ њихово уређење на јединственим и транспарентним основама. Очекује се да ће системско и уједначено прописивање критеријума допринети рационализацији и укупном умањењу јавних расхода за ову намену, јер је анализа постојећег стања указала да се накнаде за рад, по правилу, утврђују појединачним актима руководиоца органа, без јединствених мерила и јасно утврђених критеријума, уз уочене разлике у висини накнада за исте или упоредиве послове, укључујући и разлике између органа државне управе и имаоца јавних овлашћења. Истовремено, извештај Државне ревизорске институције о ревизији сврсисходности комисија и других сталних радних тела у јавном сектору указао је на потребу утврђивања јединствених мерила и критеријума за накнаде у јавном сектору, што је узето у обзир приликом израде предложених решења.

Услуге електронске управе у стручним испитима (чл. 25-24)

Овим одредбама се у складу са начелом сигурности електронске управе, уређује увођење услуга електронске управе у стручним испитима и утврђују надлежности органа за њихово спровођење, са крајњим циљем да се обезбеди законитост, ефикасност и транспарентност поступка у овој области, као и једнаки приступ праву и већу правну сигурност за сва лица која имају обавезу полагања или су заинтересована за полагање стручних испита.

Регистар стручних испита (чл. 26-33)

До сада у Републици Србији није вођена системска евиденција о уведеним стручним испитима, односно није постојао јединствени регистар стручних испита. Ово стање је доводило до недостатка прецизних података о: броју и врсти испита; органима државне управе и другим државним органима у чијој надлежности су послови стручног испита; областима, односно испитним предметима које обухватају стручни испит; називима тела за спровођење стручног испита; да ли су и који послови стручног испита поверени имаоцу јавних овлашћења и имаоцима јавних овлашћења; ко има обавезу полагања стручног испита; висини трошкова стручног испита; да ли је успостављено електронско поступање и електронске услуге у стручном испиту и др.

Увођење Регистра стручних испита, у складу са овим законом, омогућиће системско праћење свих релевантних података, обезбеђујући транспарентност, уједначену праксу и основу за планирање, контролу и даље унапређење система стручних испита у јавној управи.

Надзор (члан 34)

Према решењу које Закон садржи надзор над спровођењем овог закона врши министарство надлежно за послове управе, преко управне инспекције.

Казнене одрбје (чл. 34-35)

Ради остваривања циљева Закона предлажу се новчане казне за прекршаје за случај да овлашћено службено лице не упише податке и промене у Регистар стручних испита, администратор органа не врши проверу унетих података и не потврђује исправност података уписаних у Регистар стручних испита, односно о томе не обавести министарство надлежно за систем државне управе, као и за случај да овлашћено службено лице министарства надлежног за систем државне управе не врши контролу уписаних података односно промена у Регистру стручних испита.

Такође, предлажу се новчане казне за прекршаје за случај ако одговорно лице у државном органу односно код имаоца јавних овлашћења, у Регистар стручних испита не упише прописане податке, најкасније у року од 30 дана од 18 месеци од дана ступања на снагу овог закона, односно до дана ступања на снагу закона којим се уводи стручни испит; не упише промену прописаних података, најкасније наредног дана од дана настале промене, не врши проверу унетих података и не потврђује исправност података уписаних у Регистар, односно о томе не обавештава надлежан орган.

Запређени максимум прекршајних казни примерен је тежини прекршаја и сходно томе испод је општег законског максимума.

Прелазне и завршне одредбе (чл. 36-41)

Закон садржи изричита овлашћења за усклађивање одредаба посебних закона са овим законом и за доношење подзаконских прописа неопходних за његово извршавање, прецизно и детаљно утврђена питања која треба обухватити подзаконским прописима и јасно одређене границе овлашћења органа државне управе који их доноси, па се у складу са тим утврђује и рок за њихово доношење – шест месеци од дана ступања на снагу овог закона.

Затим се уређују случајеви деловања закона *pro praeterio*, односно утврђује одредбе којом се успоставља однос општег и посебних стручних испита до усклађивања посебних закона.

У складу са чланом 196. став 4. Устава прописује се да Закон ступа на снагу осам дана од дана објављивања у републичком службеном гласилу.

IV. ПРОЦЕНА ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА ПОТРЕБНИХ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ЗАКОНА

Средства за развој и успостављање софтверског решења за електронско управно поступање и електронске услуге у стручним испитима су обезбеђена Законом о буџету Републике Србије за 2026. годину (Службени гласник РС, број 108/25), на разделу 51 – Канцеларија за информационе технологије и електронску управу, Програмска активност 5003 – Имплементација електронских регистара органа и организација јавне управе и људских ресурса у систему јавне управе, у износу од 60.000.000 динара. Средства ће се у наредним годинама планирати у складу са укупним нивоом расхода и издатака буџета Републике Србије, наведеног у делу III закона о буџету Републике Србије – Извршавање буџета на разделу Канцеларије за информационе технологије и електронску управу.

На разделу 20 – Министарство државне управе и локалне самоуправе нису потребна средства у 2026. години, а у наредним годинама средства ће се планирати у износу од 6.000.000 динара, у оквиру Програма 0607 – Систем јавне управе, Програмска активност 0011 – Стручно усавршавање и стручни испити.

Процена финансијских средстава потребних за исплату накнаде за рад лица који учествују у организацији и спровођењу стручних испита, биће исказана приликом достављања финалног текста Нацрта закона, односно након завршетка јавне расправе и прикупљених мишљења органа.